

**Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології і соціології**

Кафедра педагогічної та вікової психології

Михайло КОЦЬ

**ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Луцьк – 2020

УДК 159.9:001.891(072)

К-75

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 1 від 23 вересня 2020р).

Рецензенти:

О. Є. Іванашко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки;

О. І. Остапівський, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти

Коць М. О.

К-75 Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі : методичні рекомендації до самостійної роботи / Михайло Онисимович Коць. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2020. – 16 с.

У методичних рекомендаціях представлений зміст основних завдань для самостійної роботи до засвоєння навчального курсу “Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень в галузі” для студентів ОКР бакалавр, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою Психологія.

©Коць М. О., 2020

© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2020

ЗМІСТ

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ.....	4
2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ).....	5
3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	5
4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ.....	8

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу. Навчальна дисципліна є пропедевтичним курсом циклу професійної та практичної підготовки фахівця з психології, а тому вивчається першою і є основою для вивчення всіх наступних професійно орієнтованих дисциплін. Вона покликана ознайомити студентів з методологічною культурою науки, поняттям наукової парадигми, основними методами наукових досліджень, які використовують на різних рівнях наукового пізнання.

Пререквізити: загальна психологія, психодіагностика.

Постреквізити: експериментальна психологія, соціальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, практична психологія.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень» є формування наукових уявлень про процес психічного розвитку, рушійних сил, закономірностей, особливостей розвитку психіки у різні вікові періоди та організацію методології наукового пізнання

Завданнями вивчення дисципліни «Пропедевтика психології розвитку та організації наукових досліджень» передбачено:

- ознайомити студентів зі специфікою теоретичних питань психології розвитку, з особливостями різних теоретичних позицій у психології розвитку та боротьбу ідей а також причин появи провідних концепцій розвитку актуальних для сучасної психологічної науки;

- детальне розуміння та аналіз тих прийомів, засобів і методів пізнання, за допомогою яких досягається отримання об'єктивно дійсних знань щодо особливостей та закономірностей розвитку психіки на вікових етапах;

- розвивати професійне мислення та сприяти вивченню методології наукового пізнання окремих теорій розвитку, які є провідними у рамках одного або декількох вікових періодів.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ)

До кінця вивчення дисципліни студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- основні теоретичні позиції у визначенні рушійних сил, механізмів розвитку психіки;
- уявлення про особливості розвитку пізнавальних процесів, мотиваційної, емоційно-вольової сфер особистості.
- характеризувати та вирішувати типові задачі розвитку в когнітивному, особистісному, соціальному контекстах;
- специфічні засоби і методи, за допомогою яких відбувається наукове дослідження пропедевтики розвитку.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента (СРС) – це самостійна діяльність-учіння студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Орієнтовна методика відпрацювання теми заняття:

- 1) вивчити програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму;
- 2) визначити місце теми цієї лекції в структурі навчальної дисципліни за тематичним планом;
- 3) з'ясувати всі питання, які необхідно вивчити;
- 4) вивчити навчальний матеріал, який є в конспекті, уточнити обсяг відсутнього матеріалу на основі контрольних питань, завдань для контрольної роботи і питань, винесених на іспит (див. програму навчальної дисципліни та робочу навчальну програму);
- 5) визначити літературу, в якій є необхідний навчальний матеріал, та послідовність його засвоєння;

- б) кожен навчальний матеріал опрацювати в такий спосіб:
- а) прочитати його в динаміці, щоб зрозуміти загальну сутність;
 - б) вдруге прочитати навчальний матеріал, осмислюючи кожне слово і речення;
 - в) за третім разом виокремити основні поняття, сутність явищ і процесів, їх структуру і зміст, а також зв'язки між ними;
 - г) записати все це в конспект;
 - д) установити зв'язок із попереднім навчальним матеріалом;
 - е) самостійно відповісти на всі контрольні питання з цієї теми

Перелік питань для самостійного опрацювання

1. Визначте основні теоретико-методологічні проблеми періодизації психічного розвитку людини.
2. Трактуйте поняття «розвиток» у психологічних дослідженнях. Розкрийте принципові відмінності психологічних особливостей розвитку від інших змін об'єктів. Покажіть на прикладах специфічні особливості розвитку індивіда.
3. Розкрийте специфічні особливості соціальної ситуації розвитку дітей у ранньому віці.
4. Охарактеризуйте основні фактори, які впливають на розвиток людини. Розкрийте їхню важливість для психічного розвитку дітей.
5. Охарактеризуйте основні компоненти у структурі особистості та основні стадії у психосексуальному розвитку (за З. Фрейдом).
6. Розкрийте значення біологічного чинника у психічному розвитку дітей.
7. Теорія «чиста дошка»: її основні принципи.
8. Розкрийте відмінності у підходах представників класичного біхевіоризму та авторів теорії соціального навчання щодо трактування витоків розвитку дитини.

9. Дайте характеристику основним системам пояснення темпераменту: гуморальній, конституційній (морфологічній), нейрофізіологічній. Охарактеризуйте фізіологічне підґрунтя темпераменту за І. П. Павловим.
10. Розкрийте вплив соціального оточення на розвиток особистості дитини.
11. Розкрийте значення впливу заохочень та покарань на поведження дітей (теорія Б. Скіннера).
12. Визначте показники оцінювання адаптованості дітей до шкільного навчання. Виокремте рівні адаптації.
13. Визначте, за якими зовнішніми та внутрішніми умовами можна охарактеризувати психічний розвиток людини?
14. Розкрийте стадії психосоціального розвитку у психоаналітичній теорії З. Фрейда.
15. Розкрийте трактування поняття віку у психологічних підходах.
16. Дайте характеристику кількісним та якісним змінам у людській психіці. Розкрийте відмінності.
17. Розкрийте сутність основних законів розвитку дитини, сформульованих Л. С. Виготським.
18. Дайте характеристику нерівномірності і гетерохронності у психічному розвитку людини. Покажіть це на прикладах.
19. Охарактеризуйте сутність поняття розвитку, становлення, формування, соціалізації та чинників, умов і рушійних сил у розвитку особистості.
20. Охарактеризуйте соціальну ситуація розвитку та поняття провідної діяльності.
21. Розкрийте сутність автономного дитячого мовлення. Визначте його основні прояви специфіку вживання. Обґрунтуйте небезпечні моменти у дітей раннього віку під час автономного мовлення.
22. Обґрунтуйте взаємозв'язок процесів розвитку, росту та дозрівання.

23. Охарактеризуйте основні підходи до трактування поняття соціалізації у психологічних джерелах. Визначте стадії джерела, механізми та чинники впливу на соціалізацію особистості.
24. Розкрийте сутність інтегрованості як важливої закономірності у розвитку особистості.
25. Розкрийте основні стадії розвитку у теорії Ж. Піаже.
26. Охарактеризуйте дитячий світогляд в період дошкільного віку (за Ж. Піаже).
27. Охарактеризуйте поняття его-ідентичності, групової ідентичності, кризи ідентичності, систему стадій розвитку у психосоціальной концепції розвитку особистості (Е. Еріксон).
28. Визначте, що таке новоутворення віку, центральне новоутворення віку, центральна лінія розвитку?
29. Розкрийте як відбувається когнітивний розвиток дитини на першому році життя.
30. Визначте критерії та показники аналізу психічного розвитку людини.
31. Визначте, що таке захисні механізми, психологічний захист у психоаналітичній теорії.
32. Розкрийте зміст класифікації захисних механізмів та їх критеріїв у психоаналізі.
33. Розкрийте зміст критеріїв побудови періодизації розвитку дитини за Л. С. Виготським.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология / Г. С. Абрамова. – Москва : Академ, проект, 2001. – 704 с.
2. Балл Г. А. Концепция самоактуализации личности в гуманистической психологии / Г. А. Балл. – Киев, Донецк, 1993. – 32 с.

3. Баранова И. В. Нравственные ценности. Развивающая программа для младших школьников : метод, пособие для учителей и психологов / И. В. Баранова, С. Р. Гупта, Е. Н. Фитина. – Москва : Генезис, 2004. – 144 с.
4. Бернс Р. Развитие "Я - концепции" и воспитание : пер. с англ. / Р. Бернс. – Москва : Прогресс, 1986. – 422 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості: навч. метод. посіб. : у 2 кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2003. – 342 с.
6. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех // Цінності освіти і виховання / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – Київ, 1997. – С. 8-11.
7. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років : монографія / А. М. Богуш. – Київ : Слово, 2004. – 374 с.
8. Божович Л. И. Избранные психологические труды / Л. И. Божович ; под ред. Д. И. Фельдштейна. – Москва, 1995. – 210 с.
9. Валлон А. Психическое развитие ребенка / А. Валлон. – Санкт-Петербург : Питер, 2001. – 208 с.
10. Вікова і педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін., – 2-е вид., допов. – Київ : Каравела, 2009. – 400 с.
11. Возрастная и педагогическая психология : хрестоматия : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / сост.: И. В. Дубровина, А. М. Прихожан, В. В. Зацепин. – 5-е изд., стер. – Москва : Академия, 2008. – 368 с. – (Высшее профессиональное образование).
12. Возрастная и педагогическая психология / под ред. М. В. Гамезо. – Москва : Просвещение, 2004. – 256 с.
13. Возрастная психология: детство, отрочество, юность : хрестоматия : [учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений] / сост.: В. С. Мухина, А. А. Хвостов. - 7-е изд., пе-рераб. и испр. – Москва : Академия, 2008. – 624 с. – (Высшее профессиональное образование).
14. Выготский Л. С. Кризис 3-х лет / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – Москва, 1992. – Т. 4. – С. 368-375.

- 15.Выготский Л. С. Младенческий возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – Москва : 1992. – Т. 4. – С. 269-280.
- 16.Выготский Л. С. Проблема возраста / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – Москва, 1984. – Т. 4. – С. 244-256.
- 17.Выготский Л. С. Ранний возраст / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – Москва, 1992. – Т. 4. – С. 340-367.
- 18.Выготский Л. С. Детская психология / Л. С. Выготский // Собрание сочинений : в 6 т. – Москва, 1984. – Т. 4. – С. 256.
- 19.Гроф С. Человек перед лицом смерти : пер. с англ. / С. Гроф, Дж. Хэлифакс. – Москва : Изд-во Трансперсонального ин-та, 1996. – 246 с.
- 20.Дарвиш О. Б. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. 031000 "Педагогика и психология" / О. Б. Дарвиш ; под ред. В. Е. Кло-ско. – Москва : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. - 264 с. – (Учебное пособие для вузов).
- 21.Заброцький М. М. Вікова психологія / М. М. Заброцький. – Київ : МАУП, 1998.-89 с.
- 22.Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – Київ, 1989. – 608 с.
- 23.Коць М. О. Особливості діагностики уваги молодших школярів з особливими освітніми потребами, які мають порушення мовлення / М. О. Коць, С. М. Демчук // Сучасна наука та освіта Волині : зб. Матеріалів наук. –практ. конф. , 22 листоп. 2018 р. , м. Володимир-Волинський. / упоряд., голов. ред. Б. Є. Жулковський. – Луцьк : Волиньполіграф, 2018. – 569 с. – С. 481-483.
- 24.Коць М. О. Професійне самовизначення та особливості професійної орієнтації дітей з вадами психофізичного розвитку / М. О. Коць // Освітні горизонти. Інформаційно-методичний вісник / упор. С. В. Куляк. – Луцьк, 2018. – С. 775-780.
- 25.Коць М. О. Професійне самовизначення у процесі соціалізації дітей з вадами психофізичного розвитку / М. О. Коць, А. М. Тучак // Медико-

- біологічні проблеми фізичного виховання різних груп населення, ерготерапії, інклюзивної та спеціальної освіти : матеріали IV наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 13 лютого 2019 р.) / ред. В. В. Чижик. – Луцьк: ЛРол, 2019. – 148 с. – С. 71-73.
26. Коць М. О. Особливості діагностики особистісної сфери підлітка з особливими освітніми потребами / Т. М. Ятчук, М. О. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 235–240.
27. Коць М. О. Специфіка діагностики особистісної сфери підлітків з особливими освітніми потребами / М. О. Коць, Т. М. Ятчук // Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12 / упоряд. Р.В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2019. – С. 120-127.
28. Коць М. Особливості мотивації до навчання дітей старшого шкільного віку / К. Давидюк, М. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 129–133.
29. Коць М. Мотивація кар'єрного росту оперативного персоналу атомної електростанції / О. Цвігун, М. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 218–222.
30. Коць М. Діагностика мотивації до навчання дітей старшого шкільного віку профільних класів / К. Давидюк, М. Коць // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (13 трав. 2019р.) / за заг. ред. Я. О. Гошовського, О. В. Лазорко, А. В. Кульчицької, Т. В. Федотової. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019 – 168 с. – С. 97–100.
31. Коць М. Діагностика мотивації кар'єрного росту оперативного персоналу атомної електростанції / О. Цвігун, М. Коць // Особистість і

- суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (13 трав. 2019р.) / за заг. ред.. Я. О. Гошовського, О. В. Лазорко, А. В. Кульчицької, Т. В. Федотової. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019 – 168 с. – С. 66–69.
32. Коць М. О. Психолого-педагогічні засади корекції порушень особистісної сфери в підлітків з особливими освітніми потребами / М. О. Коць, Т. М. Ятчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : збірник наукових праць. – Острог : Вид-во НаУОА, червень 2019. № 8. – С. 42–46.
33. Коць М. Психологічний аналіз емоційного вигорання у студентської молоді / М. Коць, О. Цвігун // Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12 / упоряд. Р.В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2020. – С. 125-129.
34. Краснова О. В. "Мы" и "Они": эйджизм и самознание пожилых людей / О. В. Краснова // Психология зрелости и старения. – 2000. – № 3. – С. 18-36.
35. Крэйг Г. Психология развития / Г. Крэйг. – Санкт-Петербург : Питер, 2000. – 992 с.
36. Кузикова С. Б. Основы возрастной психокоррекции / С.Б.Кузикова. – Сумы : СДПУ, 2001. – 316 с.
37. Кузикова С. Б. Психологическая программа коррекции и развития личности в подростковом возрасте : учеб.-метод. пособие / С. Б. Кузикова. – Сумы : СДПУ, 1998. – 800 с.
38. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років : монографія / В. У. Кузьменко. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 354 с.
39. Кулагина И. Ю. Возрастная психология. Развитие человека от рождения до поздней зрелости : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Колюцкий. – 2-е изд. – Москва : ТЦ Сфера, 2009. – 464 с.

40. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія : (курс лекцій) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. П. Кутішенко ; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Київ. : Центр навч. л-ри, 2005. – 128 с.
41. Максименко С. Д. Генетическая психология : (методологическая рефлексия проблем развития в психологии) / С. Д. Максименко. – Москва : Рефл.-бук; Київ : Ваклер, 2000. – 320 с.
42. Максименко С. Д. Метод дослідження особистості / С. Д. Максименко // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 7. – С. 1-9.
43. Максименко С. Д. Основи генетичної психології : навч. посіб. / С. Д. Максименко. – Київ : НПЦ "Перспектива", 1998. – 217 с.
44. Максименко С. Д. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості / С. Д. Максименко, В. В. Клименко, А. В. Толстоухов. – Київ : Вид-во Європейського ун-ту, 2010. – 347 с.
45. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічний аспект профілактики адитивної поведінки підлітків та молоді / Н. Ю. Максимова, С. В. Толстоухова. – Київ, 2000. – 200 с.
46. Мухина В. С. Возрастная психология: феноменология развития : учеб. для студ. высш. учеб. заведений, обуч. по спец. "Педагогика и психология", "Социальная педагогика", "Педагогика" / В. С. Мухина. – 12-е изд., стер. – Москва : Академия, 2009. – 638 с. – (Высшее образование).
47. Обозов Н. Н. Психология взрослого человека / Н. Н. Обозов. – Санкт-Петербург, 1995. – 65 с.
48. Обухова Л. Ф. Возрастная психология / Л. Ф. Обухова. – Москва : 2001. – 442 с.
49. Осипова А. А. Общая психокоррекция : учеб. пособ. для студ. вузов / А. А. Осипова. – Москва : ТЦ "Сфера", 2000. – 512 с.
50. «Основи наукових досліджень» (<https://www.docsity.com/ru/osnovi-naukovih-doslidzhen/1526576/>).

51. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. — Тернопіль, 2014. — 272 с.
52. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. — Київ : Ака-демвидав, 2011. — 373 с.
53. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. — Київ : Академвидав, 2008. — 432 с.
54. Павелків Р. В. Короткий довідник з дитячої психології / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. — Рівне, 2008. — 55 с.
55. Павелків Р. В. Педагогічна психологія: (теоретичні концепції та практикум) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, М. М. Заброцький. — Рівне, 2003. — 297 с.
56. Павелків Р. В. Розвиток моральної свідомості та самосвідомості у дитячому віці : монографія / Р. В. Павелків. — Рівне : Волин. обереги, 2004. — 248 с.
57. Першина Л. А. Возрастная психология / Л. А. Першина. — Москва : Альма Матер : Академ, проект, 2005. — 255 с. — (Учебное пособие для вузов).
58. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка : пер. с фр. и англ. / Ж. Пиаже. — Москва : Педагогика-Пресс, 1994. — 528 с.
59. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. — Київ : Академвидав, 2006. — 456 с.
60. Поніманська Т. І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку / Т. І. Поніманська. — Рівне : РДГУ, 2006. — 364 с.
61. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. — Суми, 2007. — 330 с.
62. Психология возрастных кризисов : хрестоматія / сост. К. В. Сельченко. — Минск : Харвест ; Москва : АСТ, 2002. — 500 с.
63. Психология одаренности детей и подростков / под ред. Н. С. Лейтеса. — Москва : Академия, 2000. — 336 с.
64. Регуш Л. А. Проблемы психического развития. От рождения до пожилого возраста / Л. А. Регуш. — Санкт-Петербург. : Речь, 2006. — 318 с.

65. Савчин М. В. Вікова психологія / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – Київ. : Академвидав, 2006. – 360 с.
66. Смирнова Б. О. Психология ребенка от рождения до 7 лет / Е. О. Смирнова. – Москва : Школа-Пресс, 1997. – 383 с.
67. Сорокоумова А. Е. Возрастная психология : [учеб. пособие] / А. Е. Сорокоумова. – Санкт-Петербург : Питер, 2009. – 207 с. – (Краткий курс).
68. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / В. В. Тушева, УМО НАПН України. – Харків: «Федорко», 2014. – 408 с.
69. Феноменологія морального розвитку особистості : детермінація, механізми, генезис : монографія / під ред. Р. В. Павелківа, Н. В. Корчакової. – Рівне : Вол. береги, 2009. – 368 с.
70. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. – Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. – 240 с.
71. Шаповаленко И. В. Возрастная психология. (Психология развития и возрастная психология) / И. В. Шаповаленко. – Москва : Гардарики, 2005. – 349 с.
72. Швалб Ю. М. Возрастная психология : учеб. пособие для студ. вузов / Ю. М. Швалб, И. Ф. Муханова ; Киев. нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко, Макеев, экономико-гуманитар. ин-т. – Донецк : Норд-пресс, 2005. – 304 с.
73. Шихи Г. Возрастные кризисы ступени личностного роста : пер. с англ. / Г. Шихи. – Санкт-Петербург : Каскад, 2005. – 434 с.
74. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини : навч. посіб. / О. П. Щотка ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин : РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. – 194 с.
75. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д. Б. Эльконин. – Москва : Педагогика, 1989. – 554 с.
76. Эриксон Э. Идентичность: юность, кризис / Э. Эриксон. – Москва, 1996. – 344 с.

Навчально-методичне видання

Автор: Коць Михайло Онисимович

**ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ
ТА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Друкується в авторській редакції